

Ove Rasmussen

Året, der gik

– beretning fra institut og ordbog

Arbejdet med udnyttelsen af vort nye edb-udstyr er i det forløbne år ført videre. Kortlægningsprogrammet, der som omtalt i Ord & Sag 7 skal gøre det muligt at foretage en automatisk kortlægning af materialet i spørgelistebeviselserne, er nu færdigudviklet og taget i brug. Hvad angår programmets indretning, samt det tidligere og det fremtidige arbejde med spørgelistebeviselserne henvises til artiklen af Suzanne Dohm Pedersen (s. 13 ff.). Anvendelsen af edb til dette arbejde byder på store fordele ud over den automatiske kortlægning, der naturligvis er tidsbesparende. Vi kan f. eks. lynhurtigt sortere det udskrevne materiale på snart sagt en hvilken som helst måde, og det gør det langt lettere at skaffe sig overblik over materialet. Efterhånden som vi får spørgelisterne behandlet, arkiveres de inddaterede beviselser på disketter, der senere let kan opdateres, hvis der kommer nye beviselser, eller der kan suppleres med materiale fra ordbogskartoteket, hvis det skønnes praktisk at inddrage det i kortlægningen.

Også den egentlige redaktion af Jysk Ordbog nyder nu godt af edbudstyret. Der er i årets løb udarbejdet såvel en antikva- som en kursivskrift, der ud over de sædvanlige bogstavtegn tillige indeholder de lydtegn og de særlige redaktionelle tegn, der er nødvendige for ordbogen. Ordbogsmanskriptet udarbejdes fra nu af direkte på computer i en skriftkvalitet, der efter vor opfattelse er så god, at senere sats på trykkeri ikke vil være nødvendig (jfr. prøven side 6).

Det må erkendes, at de indledende faser med udnyttelsen af edb har været ganske tidrøvende – en erfaring, som vist også er gjort af andre før os. Imidlertid er vi overbevist om, at den investerede tid på længere sigt vil vise sig at være godt anvendt. Allerede nu er arbejdet med spørgelistematerialet i god gænge; under ledelse af redaktørerne har studentermedhjælpere varetaget dette arbejde, der har resulteret i et stort antal dialektgeografiske kort. Til ordbogskartoteket er der udskrevet ca. 15.000 sedler.

Ordbogsredaktionen er ført videre, og efter at vi nu har et anvendeligt skriftsystem til rådighed, vil flere kræfter kunne samles om dette arbejde i det kommende år.

Der har været udsendt spørgelister til vore meddelere 3 gange. Den ene udsendelse omfattede hele 10 forskellige lister udarbejdet med henblik på hver sit geografiske område. Vi har efterhånden dækning for alle de centrale dele af ordforrådet med større geografisk udbredelse, så nye spørgelister vil derfor i vid udstrækning komme til at omhandle sjældnere dialektord, der ofte kun er kendt i mindre områder.

Arbejdet med ordlisten (nærmere omtalt i Ord & Sag 3, s. 8 ff.) nåede i 1988 sin afslutning. Listen omfatter ca. 120.000 linjer, men ikke helt så mange ord, da der til adskillige ord er knyttet flere betydninger, som hver har deres linje. Såfremt det bliver økonomisk muligt, vil instituttet søge at fremstille et antal eksemplarer af listen til brug for beslægtede institutter og større biblioteker. Til internt brug arbejder vi for tiden på at få fremstillet en udskrift, som er alfabetisk ordnet efter sidsteleddene i de sammensatte ord.

Medens vi de tidligere år har haft en række bevillinger fra Arbejdsmarkedsnævnet for Århus Amt til beskæftigelsesfremmende foranstaltninger, har vi i år kun haft mulighed for at ansætte en langtidsledig kontorist i jobtilbud. Det har betydet, at vi i høj grad er kommet til at savne assistance til en række opgaver, først og fremmest til indordning af nyt materiale i ordbogskartoteket, men også til en allerede påbegyndt gennemgang af materialet for de enkelte ord med henblik på at bringe det i topografisk orden forud for redaktionen. Til gengæld har vi haft stort udbytte af en tilknyttet bogbinder i jobtilbud; takket være denne ansættelse er den centrale og mest nedslidte del af instituttets bibliotek kommet i mønstergyldig stand.

Til støtte for arbejdet har instituttet i 1988 med tak modtaget følgende bevillinger:

Aarhus Universitets Forskningsfond: kr. 23.000 til studentermedhjælp.

Aarhus Universitets Forskningsfond: kr. 25.000 til programmering.

Aarhus Universitets Jubilæumsfond: kr. 3.000 til kopiering af arkivalier.

Udsnit af spørgelistesamlingen, der beklæder samtlige vægge i et af institutlokalerne. Kontorist Solvejg Steen Mynke er i færd med at registrere hjemkomne besvarelser.

Niche i instituttets indgangshall. Siddende de 3 redaktører ved Jysk Ordbog (fra venstre: Ove Rasmussen, Viggo Sørensen og Torben Arboe Andersen). I baggrunden portræt af instituttets grundlægger, professor Peter Skautrup.

Et kig ind i værkstedet

bri s. *bri* KlægsbølSg (VSØJy-S); *brej* °Fjolde [*< nt. bri; kun anf. st.*] = grød.

1. brig s. *brek* alm.; *bri'q* el. *briq'* Vends; *bri'q* °Ål. - genus: f./fk. (K 7.2). - pl.: -er (K 6.2) [spredt afhj.] = rm. (tomastet skib).

2. brig s. *briq'* - genus: fk. - pl.: ikke afhj. [jf. no. *brik* = rækværk på galleri, skranke, bænk; sv. dial. *brik* = bænk, hylde] **1) = fremspringende murkant (eller fordybning i mur), der tjener som hylde; oftest om fremspringende hylde på den murede ovn eller om hylde langs væggene i mælkekammeret [Ommers-V og MØJy; spor. i SØJy] *Langs Væggene i Mælkestuen var der en briq' til Mælkefadene.* °Gosmer. *Fremspringet på Murens* (dvs. ovmurens) *udadvendte Langside kaldtes "Briggen" og tjente som Hylde for mange Ting.* Gejlager.NHF.47. - spec.: *Brig* (anvendes om) *Udkant, som Foden af et Dige - "sæt en god Brig af".* Søvind (HBrøchner ca.1810). **2) = lav (muret) bænk** [spredt afhj. i NVJy og MVJy; spor i tilgrænsende omr.; mul. sammenbl. med *briks*]**

brigader s. **Brokkenir* *Bindslev(Melsen 1811); *brekə'dij'r* *JMJens.Vend.61 og 321 (jf. *Grøn.Opt.20) - genus: m. [vist efter den hos Grøn. anførte herremand Vitus Halling, født 1744; jf. Friis.VN.13] = myndig, brutal mand.

brige v. **brig'* [jf. no. *brigsla* = laste, klandre en for noget] = irettesætte, stikle til. *En Præst siges at brige, naar han er vred paa Prækestolen, og stikler paa Enkelte iblandt Menigheden eller paa de skabede Faar.* *Bindslev(Melsen 1811). *Vends (CBruun ca.1850).

brigs s. *breqs* °Torsted [mul. elliptisk for *brigs'dør*] = triumfbue i kirke, hvor kor og skib mødes. *ə breqs* (er stedet), *hvor degnen læser indgangsbønnen. Måske opr. det korgitter, som i ældre tid var anbragt der. I Torsted kirke fjernedes det ca. 1880.* *°Torsted. *Krist.DS.V.249.

brigs'dør s. *breqs-* alm. (stedvis også *briqs-*) alm.; *breq'-(ə)s-* (stedvis også *briq'(ə)s-*) Vends og Han (dog *bræq's-ØHanH*); i mange (trykte) kilder også skrevet **brigs-*, **briks* eller ældre **brix-* [alm. (især i ældre kilder) i Nørrejy, dog ikke afhjemlet fra Læsø og Djurs; forældet; mul. *< 2.brig*] = dør (gitterdør) mellem kor og kirkeskib; også (efter at døren er fjernet, jf. *brigs*) om den hvælvede åbning, der adskiller kor og skib, triumfbuen); i videre anv. desuden om pladsen under hvælvingen. *Brix-Dørren* (kaldes) *Chor-Dørren i Landsbye Kirkerne i heele Wenssyssel.* Mandø(HBruun 1807). *'breqs,da'r er det sted, midt under triumfbuen ... hvor degnen læser indgangsbønnen, og hvorfra*

Edb-redigeret afsnit af Jysk Ordbog. Udsnittet viser bl.a. den lydskrift, ordbogen indtil videre holder fast ved; men det ses også, at vort tekstbehandlingsanlæg endnu ikke er indstillet på at holde fast højremargin i forbindelse med denne skrift.